

GAZETA TRANSILVANIEI.

Braslovu 16/4 Augustu 1868.

Se prezumra la postea c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Trece timbra la 30 cr. de fiecare pag. bilare.

MONARCHIA AUSTRIACA Transilvania.

Alegerea scaunului veduiva alu mitropoliei de Alb' a Iulia.

Dupa scriile scrute, inase positive, venite ndoa pana astazi dela Blasiu, actule alegerei intreripiu de catre sinodula convocata si compusa din 222 membrii clerului de tote treptele, deoare in diu's anamita in sensulu instraierii intocma dopa vechea praca si in cea mai buna ordine; era maioritatea votiorulu sinodulu s'a concentrat in acesti barbati:

Ioan V. Vanoe a 59, episcopulu de Arme-nopol, barbatu cu eruditie frumoasa si fuzestrato toatoda cu calitati administrative practice, ca unulu care lu toase catuva timpa secretariulu episcopulu de Oradea mare. Acestu arhieriu i'a facuse studiele teologice la universitatea Vieni ca elevu alu convicteulu gr. cat. de St. Barba'a.

Timoteu Cipariu a 49, canonicu mitropolitanu, directoru alu scoleloru nationale gr. cat. barbatu de renume erudit.

Ioan Negritiu-Fekete 36, fostu protopopu in Clisio, apoi canonicu si secretariu sin mitropolitanulu Alexandru St. Silviu, canonicu ca aparatoru decisu alu autonomiei bisericesci si alu drepturulu clerulu fozicu cu potestatea aboluticulu.

Celelalte votori s'au impartit intre alti eisee barbati, dintre cariu au avutu: Dimitriu Coroiuan vicariulu Salsgiu 31, Constantinu Papaliu 16, Ioanu Antonelli vicariulu Fagarasiulu 7, Alexandru Dobra episcopulu Lugosivulu 11, Dr. Grigoriu Slati vicariulu la St. Barbara in Viena 2, Vestemianu canonicu 1.

Votanti au fostu 215, din care inase 4 voturi s'au anulat din cauza, ca numele n'au fostu scrise dupa regula.

Numele celorlaltii barbati, cari u mai castigatu votori se voru s'ia mai tardu. Astadata insemnandu, ca sinodulu cu o di mai nainte de alegere adunandu intr'o sedintia preparativa, in accesu Ioanu Antonelli, protopopulu si vicariulu Fagarasiulu manecandu totu din stravechila praca observata in biseric'a resaritica din Transilvania, din nefericire inase intrecarama de cateva decenii inoade, propoze diltrea, si acceptarea de catre sinodulu a mai multoru conditiiu canoniche, la a caroru observare strinsa aru fi a se obliga mitropolitiu pe viitoru. Acelea conditiiu, care apocusera a fi dezbataute mai dinainte per largu in oteava conferentie private, citite fiindu de catre propozentulu, fozera acceptate si trecute la protocolulu sedintiei ca conditiiu sinodulu unanimu.

In decursulu actiunii electorali sinodulu mai decise si componere unei reprezentatiiu catre tronul pentru neadresata stantionere si aparare a drepturulu bisericii resaritice gr. catoliche in totu copinsulu provinciei archiepiscopesci Albei Iuliane.

Proiectulu de conditiiu motivate propuze de din vicariu Antonelli si acceptata de sinodulu a fostu acesta:

Dupa depozitarea, torturarea si omorirea tiranescu a mitropolitanulu Sava Brancovenu prin consiliulu eci rapitori si lui Michailu Apfily, biseric'a greco-resaritica romanica din Transilvania si partile sale impreanate deadaie cu statu mai greu, cu catu ca mai toti boierii de nationalitate romanescu apocusera a se calvini, prin urmare din aparatori si bisericii si si nationali se facura asupritorii ei. Dupace Transilvania fi ocupata de armatele imperatorulu Romanilor si regelui Germaniei Leopoldu I, clerulu si poporulu romanescu temenduse de realu

de care n'el n'au scapatu, ca adica nu omva la inchisariu tractatulu de supunerea tieresi se remana pe din afara, au cerutu tote calile, pentrucu cu acea ocaziune se scapa de biastemulu Aprobatorulu si alu Compilatatoru. Primulu raspunsu inase ce li s'a datu a fostu: Romanii cu leges loro se se slatore la un'a dintre cele patru confesiuni recunoscutu, privilegiate, recepte, precum se numea acelu. La inceputu adica nu s'a cerutu ca romanii se'ei schimbe credint'a, ci s'a cerutu numai, ca ei cu releges loro se se injoiasca la conditiiu de lipitori catre un'a din acele confesiuni domitorie. Pana la 1692—1700 confesiunile greco-resaritice tra cea de lipitori' a confesiunii calvine. Pana astazi romanocatholicismulu compromisu forte greu mai ales prin calugarii iesuiti, pana candu eisee fozese a tolerati in Transilvania, inase se aia intr'o stare destalu de omisita. Din diu's in care armata imperatescu, fuzese romanocatholicu, a pusu pitiorulu mai tiepanu in acelu tieru, s'a si nascutu cea mai apriga rivalitate intre romanu-catolici si intre reformati calvini in respectulu religiozii greco resaritice, ceea ce se si adevereste din mai multe acte si documente pastate pana la noi.

In fine dopa multe si mari lupte clerulu romanescu s'a inoita a se uni cu biseric'a Romei, astu pentru ea spera un'a aparare vigoroasa in contra brutalitatiloru boieresci, esto si pentrua prevededu posibilitatea de a se apropia pe acelu cale de originea sa italiana, de a reentra in comunicatiune cu populu romanice, de s'ei devolta limba si s'ei scapa nationalitatea de perire.

Rom'a ceru dela clerulu si poporulu romanescu numai acceptarea coloru praca puncte dogmatice, pe care chiaru biseric'a antologica le acceptase in conciliulu dela Fierenti' tinutu intre anii 1438 si 1439, era mai departe i se promise de repetitiori garantu pentru nesturbata conservare a ierarhieiu proprie, a ritulu, a disciplinei si a tuturoru dalteloru bisericesci, in s'er a se definita si cercusera prin canonus si prin praca vechia. In totu decursulu negociatiuniloru din dilete mitropolitorulu Teofilo si Atanasiu I, despre decisiunile conciliulu tridentinu nu a fostu nici o memorare; ca-ee pontificii romani in totu timpulu s'au tinutu strinsu de bazele unioiei afiate in conciliulu florentinu. Acote se vede din Brevele pontificulu Paulu V. data catre episcopiiu rotati in an. 1615, cum si din decisiunile lui Clemente IX. cu datulu 2 Aprilu 1663 si mai alesu din famosu a Euclicia alui Benedictu XIV. care se incepe cu cuvintele: Allatae sunt. Ponteficeleu demanda in acelu strinsu misionariloru din Oriente, ca se si tiena n'u mai a cele patru puncte, era de ritulu, disciplin'a si institutiunile loro se nu se atinga.

Intr'aceva factiunea iesuitica antioanica, prin urmare ei antipoliticu, nu se odichiu, ci cutera a prevarica in biseric'a greco-catolica a ceea formula, care suna: et omnia etc, quae saneta mater Ecclesia romana tenet et profititur; si prinu acesta ne puse per cerbice un'a parte mare a canolonoru conciliulu tridentinu, pe care biseric'a Francezii si a Ungariei le-au respinsu neconditionatu, Spania si Portugalia le-au acceptatu numai cu conditiiu, era Germani'a purtase rebotandu din casa' a loro.

Teopodatu aceesti factiune pe stonci otopotente stata in Vieni' catu si in Rom'a, suprima si demontate de mitropolitiu si archiepiscopulu, era apoi succesevalteru iurisdictiones ierarhicia si disciplin'a bisericescu in directiune abolutistica prin barbati, caroru li se da crescere in institutiele iesuitice. Era fiindu iesuitii carii se amesteca cu stata indraandea in afacerile clerulu greco catolicu, era mai preste totu de nationaliste ungarvescu, ei nu se odichiora, na

candu nu adnera pe acesti cleru in supunere catre archiepiscopii ungarvescu. Asia clerulu si poporulu nostru romanescu in locu de a intra in comunicatiune nu numai simplu dogmaticu, ci si nationalu cu Rom'a si cu Itali'a, se vedu dintr'odsta cadutu din laeu in putu, scosu de sub domni'a superintendentiloru ungaru reformati si aruncati de factu sub domni'a archiepiscopiloru ungarvescu si a consistoriiloru respective.

Antecesorii nostriu indatu Atanasiu I. n'au lipitu a protesta la tote ocaziunile in contra acestui felu de atentate, care au adusa stam umilire si stricaciune bisericii nostre. La tote alegeriile de arhieriu clerulu s'a provocatu la inoita' a asidiatu si acceptata in conciliulu florentinu, cum si la cele speciali inchisate in dilete mitropolitorulu Teofilo si ale lui Atanasiu I. Pentru acea inoita' trei episcopii si cativa protopopi au sferitu in onorulu timpuriloru cele mai amara persecutiuni si chiaru de tinituri, din cauza ca pe stonci factiunea iesuitica avea in ajutorulu sineu bratiulu potestatiiu politice, de care abusa dopa placu.

Toema si in sinodulu din 17/29 Septembrie 1850, adica sub domni'a legi martiale, cei 207 reprezentanti si clerulu greco catolicu din Transilvania avura barbati' a de pane fitiorulu arhierien dicecescu armat' arieleu doua conditiiu:

a) Se pasze ca si se apere biseric'a nostra in vechi'a ei libertate nestarana de tote inoita' a si subordinatiunile altoru bisericii, tinenduse numai de nemidiosita' a statorne dela patriarchulu Romei vechi.

b) Ca la sacrament' a se maiestate se statornesca, ca vechiulu dreptu alu bisericii nostre de a se aduna in totu anulu din cleru si poporu, adica din intr'eg' a bisericu, se se restatornesca.

Acestea doua conditiiu simburose si salutare s'au acceptate stonci in unanimitate.

Dupace inase clerulu si poporulu romanescu din Transilvania' si partile adnceste, tinentioru de a bisericii greco-catolicu, inoita' a de experient'a cea mai trista, au venitu la prea duru' a convingere, cumca factiunea iesuitica nu inoeta a' turbura pacea si linistea sufletescu, ci un totu felulu de mididoe si in tote calile se incerca a prevarica in biseric'a nostra institutiunile abolutistice de ale conciliulu tridentinu, a desfinicia iurisdictiones si disciplin'a nostra ierarhica, a pune intre scaunulu Romei si intre ierarhiu nostre pe primatele Ungariei si a supune clerulu nostru la acea; dupace totu din experientia s'a vedutu, cu chiaru unii membrii si clerulu parasitu de angurulu lor paszitoru, an alunecatu a trada din drepturile ierarhiei nostre, s'ia pentrucu acesti lupte turbatorie de spirite si lovitioru in morala evanghelice se se pona odata capetu, sinodulu archiepiscopescu Albei Iuliei adonatu astazi in numele Tataloi si alu Fiului si alu Santulu Spiritu, mai nainte de a pasi la alegerea arhierieulu si mitropolitiulu se, seida si decretata cu putere obligatoria pentru sine si pentru totu clerulu reprezentatu in acelu sinodu, cum si pentru toti urmasii ei in serviciulu bisericii lui Iesu Christu, armat' arieleu eandone si respective conditiiu de alegere:

1. Autonomi'a constitutiunala si sinodala a bisericii greco-catolicu romanescu din Transilvania' si partile anecese este ei va remanu restatorata pentru toti vechi intru intulescu canolonoru emanate dela cele optu concilia ecumenice, pre este acelea asigura drepturileu dicecesoru si ale archiepiscopulu, cum si dopa analogi'a pracei nostre bisericesci observate din vechi mai nainte de a se fi alteratu acea prin maiestriile abolutismulu.

2. Unioia nostra cu biseric'a romanescu

catolica este si va ramane in veci numai dogmatica in cunoscutele patru puncte si altu nimic.

3. Dependenta ierarhiei noastre dela secolu Romei este acea preveduta in conciliulu dela Florenta. Acea dependenta oceromiseris prin canoanele acelei conciliiu o recunoscuem si suntem determinati a o sustine, era stirbare mai departe a libertatii si drepturilor bisericii noastre nu vom soteri sub nici un felu de impregturari.

4. Orice membru ala bisericii noastre greco-catolice, la acela clericiu si chiaru arhierie, fia ieronomachu sau mironu de ambele sece si de orice conditione, ar mai cutesa a lua recuru sau apelatiune la vrennulu dintre arhieriei sau consistoriule romano-catolice in orice cauza bisericesce, acela ca calculator de canone, despretiutoriu ala ierarhiei si ala iurisdictionii noastre bisericesce, se fia stersu pentru totodousu din comunione bisericii noastre greco-catolice.

5. Acestu sinodu isi renouace manifestarea vointii sale respectate si in 29 Sept. 1850, ca sinodele alegatori de arhierie se se compuna in vitoriu statu din membrii clerici, catu si mironi dopa unu proportiune, carea se va statofi in celu mai desaprope sinodu, ce se va tiene in urma hitoroniiei noului arhieriscopu si mitropolitu.

6. Sinodulu acesta recunoace totodousu ocoligariarulu sei mironi dreptulu de a contactu in sinodu cu votu decisivu la tote saferice este se redoua la administratiune moilloru, fonduloru, mobilioru bisericesci si la institutiune tinerimei coligariaric. Era pentruca acestu dreptu ala mironiloru se se pota exercicia in modu conventiunolu, se va conchiama ad hoc unu conferentiu amestecata, care se va compune pe diocese din clerici, era pe 1/2 din mironi. Cu elaborarea unui regulamentu electoriu spre scopulu acesta este insarcinata unu comisiune, ce se va compune din membrii consistoriulu mitropolitulu catu locuiescu in Blasiu si din tote stati membrii mironi, pe carii astadata ii va denumi noulu mitropolitu.

7. La pertractarea chestiuniloru strineu dogmatice si la tote celelalte care suntu rezervate ierarhiei prin canone, membrii mironi nu voru putea lua nici o parte.

8. Arhierierii bisericii noastre indatorati fiindu prin canoanele bisericesci a tiene sinodu bisericescu in fiecare anu, arhieripastoriloru nostrii li se aduce aminte prin voce acestoi sinodu aca strina obligamente a loro, prin urmare an statu mai vitoru se astepta dela arhieripastoriloru care se va alege si hitoroni, ca in vigore iurisdictionei sale canonice se adone mai anteu sinodulu bisericescu compun din elemente si numerulu in carele acela este adnotat astadi, pentruca acela se pregateasca cales spre efectuarea decisiunii aduse in punctulu precedente.

9. Jurisdictionea sacaneloru protopopesci este restanrata, si orice dispoziitiune luse spre desfiintare loro fara scirea si fara voia clerulu, introduse in biserica nostra pe cale clandestina, remane nule.

Alu 10-lea si celu din urma.
Era pentruca aceste conditioni ale nostre puse cu scopulu celu mai coratu de a ne salva biserica de apucare, clerulu si poporul de umilire, se se pote elptua catu mai cerendu, ne obligam toti membrii acestoi sinodu in numele nostru si ala tramitatoriloru nostriu in facea Cerului si a creaturiiu adeverate, a ca ori care dintre noi ar fi desfiintat de spiritalu sau aca ocau soportu mitropolitu Albe Iuliane, sau vrennulu dintre sacanelu episcoposcu greco-catolice, va observa si va face a se observa si respective efectua tote aceste conditioni pusa in alimele loro conscentie, si nu va odes a se mai stirma din drepturile bisericii noastre nici unu alta prin nici unu putere sacralu, sau eclesiasticu, ci mai vitoru va fi totdeauna gat a trage si a suferi ca Sava, sau a merge pe urma lui Olasiu si a lui Maloru, decatu a si vede biserica sa bajourata si umilita. b) Ne obligam, ca pe arhierieiu nostru carele va lupta pentru autonomia bisericii nostre, pentru propagarea moralitatiiu cristiane si a cultorei genuine, cu ajutorulu spiritalu santu si ala scumpul nostre limbe nationale, ila vomu ajuta cu credinta neflata si lu vomu apara de tote lovirele dela afara, adoperandu ne la lua noi inume santu a nostre; de aca c) nici vomu mai suferi, ca arhieriscopulu nostru se fia interbiniatu pe calea ordonaniloru de queita politica, nici ca responsabilitate pentru purtarile

noastre si ale poporulu se fia incarcatu numai pe umeri lui, din cauza ca clerulu si poporul maiorenu tinutoriu de biserica greco-catolice de ritulu resarituru, are conscentia a deslisa a fapteloru sale, prin urmare este si in stare si determinat a purta tota responsabilitate scolariu, atatu in solidum, este si facare in parte.

Si s'au coroboratu acestu documentu spre memoria perpetua de catra acestu sinodu anlu alatorandue la protocolulu si dicitiei.

Blasiu, in sinediuluu dip 11 Augustu anlu Domnului Un'a Mille optu sute sinediicii si optu

La alegerea mitropolitului Albei Iuliei.

Pro candu scriemu acestes, actulu alegerei la Blasiu se va fi consumatu. Intr'acesta fusuram informati, ca acolo se suna tare despre conditioni acceptate de greci in conciliulu dela Florenta in sinediulu 5 din an. 1439. Pentru cei cari n'au avutu a face cu istoria eclesiasticu scotemu acelea conditioni dopa ivorele grecesc folosite de Alexandru Gheorgiu-Leviadese, fratele mitropolitulu Neofitu ala Ungro-Vlachiei si cosarchu ala Platoriloru, in istoria sa tiparita la su. 1845 in Bucorecu.

Suborulu din Florenta, mai anteu s'au inceputu la Ferrara, la anii dela Christosu una mie patru sute treidici si siapte, si tocmai atunci s'au dusu la soboru si resaritiu. Dara fiindu acolo s'au intemplatu bolu, s'au notatu la Florenta. Priota a acestoi soboru era unia bisericioloru resaritiulu cu a apusului. Si avia despre o parte imperatulu resaritiulu nadajdu ca print'acesta soboru, se fia ajutoriu improvitu turceloru, credendu fagaduinteloru papei, er' despre alta, pap'a nadajduca se va desfiintu soborul celu din Vasilii, la care au fostu chiamatu si imperatulu resaritiulu si pentru nevica ce avea imperatulu resaritiulu va supune biserica sa resaritiu. De aca intru aceste doua sobora s'au redicatu nemire: incatu soborul celu din Vasilii, dicea, ca celu din Florenta s'oboru, este ala statutu, er' celu din Florenta dicea, ca soborul celu din Vasilii este ala statutu. Cu tote aceste imperatulu resaritiulu Ioann Paleologulu, s'au dusu la soborul celu din Florenta impune cu patriarchulu Iosifu, si alti multi invetiati barbati, apropo de cindidicii la numeru. Deci s'au orendutu despre amandousa partile, dicesu din partea resaritiuniloru si apusuniloru si dicesu barbati intelepti si invetiati, ca se intrevorbesea pentru propunerile cele de desputa. Era propunerile cele de desputa erau acetia: 1) dicesu se ovine se se adauge la cea ce se stinge de purcedere statulu Duchu: si dela filiu, sau nu: ala 2-lea, dicesu tainu evarhisticu trebbe se se face cu azima sau cu paine dospita.

ala 3-lea, dicesu este locu curatitoriu, pentru cei ce gresiescu: ala 4-lea, dicesu sfintu du bandesau banastoiu raulu mai inainte de iuvire, sau nu: ala 5-lea, dicesu biserica Romei se ovine se siba intaimea sau nu. Dupa multe intrevorbiri ce s'au facutu pentru acetia s'au hotaritu: 1-in, ce Duchulu statulu pu.cede dela tatalu si dela filiu; ala 2-lea, ce trupulu Domnului se se severitaca fara decobire cu paine de grau dospita sau nedospita, dupa obiculuu facarei bisericii apusene sau resaritiu; ala 3-lea, ce casti se voru ispediditi si voru muri mai inainte de a severi ordoindulu canonuluu pocnitiei, ce oratuescu dopa morte cu pedepes curatitoru: era de acetie se noierca cu sfintelu jertte (liturgi) cu rugatiuni si cu milosteni: ala 4-lea, ca casti dopa botzu n'au cadutu in vreo necuratie a peccatului, unii ce acia dopa morte se primescu la ceruiri, si vedu curatu Domnedicera cea in trei impostasori. Ala 5-lea, ce, papa Romei se ovine se siba intaima in tota lumea, si se fia Diadobu ala lui Petru si locutitoru ala lui Christosu. Er' patriarchulu Constantinopolu se fia dopa pap'a: ala 3-lea, se fia Alecsandrinulu, ala 4-lea, Antiochenulu, si ala 5-lea, Ierusalimenulu, pazinduse drepturile si privilegiorule sacrorulu. La acetia unu iscalitu multi din episcopii bisericii resaritiu, indemnati prin rugatiuni, prin infiroziari si cu nadejdea ajutoriului: inase unu iscalitu mai multu nevrendu decatu de voia in tomulu (cartea) anira. Numai Marcu arhieriscopulu Eleusulu n'au vointe se iscalesu: era patriarchulu Iosifu era bolnavu, si s'au indupcescu de un iscalitu, dara au marita pana a nu se ispravu soborul.

UNGARIA. **Dela dicta.** Sied. dietei din 27 Iuliu. (Capot.)

D. Dr. I. Hodosu face in fine arma. tori'a

PROPUNERE:

In considerare, ca procurorulu, in scrisorile sale catra presiedentele camerei, numai in generalu afirma, ca prin articlu: „Din Transilvania 19 Febr.", apoi „Peesti 2 Martin' si „Romanii in dealam", publicati in diurnalulu politicu „Federationu“, ce ese in Peesti sub redactiune deputatulu Alecsandru Romanu — s'ar fia comiatu delictulu, despre care sunu §1u 6 din leges de presu;

in considerare, ca procurorulu nu citeza din acesti articlu nici un punctu, nici o expresiune care, dupa §1u memoratu, ar cuprinde in sine agitare in fapta contra unitatii statulu de sub corona St. Stefanu, sau atituaru contra acultarei de autoritatea publica legale;

in considerare, ca si alimtiru nici din expresiunile, nici din spiritalu aceloru articlu nu se pote deduce acetia fapta obiectiva, la care se prevede §1u 6 din art. XVIII dela an. 1848;

in considerare, ca dupa acelu §1u, pe langa agitare, atituaru sau provocare, cu ocaz fapta, fortia er' in casulu presentu nu numai ea lipsescu si fapta si fortia, dar nu subversia nici cea mai simpla agitare sau provocare;

in considerare dars, ca in casulu de facia lipsescu faptau obiectiva, atitua nu este nici o fapta obiectiva la delictulu sau crima de presu intentionata de procurorulu generalu;

din tote aceste considerante propune a se edice ca: cererea procurorulu generalu pentru invoierea camerei de a pote lua in procesu de presu pe deputulu Alecsandru Romanu nu se pote lua in considerare, si camerei trece la ordinea dilet.

Peati 27 Iuliu 1868.

Iosifu Hodosu mp.
deputatu ala cerculuu Bradu, comit. „Feder.“
Zarandu.

Acesta propunere nu se aprijinescu de ca trua maghiari: o sprijinescu inase bravii romani DD Borlea, Andreu Medanu, Ellis Macarieu; voi se gresiescu si D Avramu Tincu, inase fiindu monitatu de presiedentele ca se remana la obiectu obdise de evontu; dicensu: constatenu dara ca la acetu obiectu nu se pote vorbi. Mai vorbi si D Vladu scurto, apoi se facu vointiare si se primi opinione comisiunei, remendendu neconsiderata propunerea D. Hodosu.

D. Andreu Medanu, dupaoe speru dreptulu de imunitate ala deputatiloru, apoi rasinge in contentarea sa incriminarea de agitatie in contra unitatii de statu, dopa „Federationu“, cu armatores franchetia:

„...Eu asiu soiu, ca numai stacarea integritatii coronei este oprita prin lege, fiinduca legile garantu numai si numai individuiolate tieloru coronei, acetia inase nu insemneca nici decum cuntopirea (fuziunea) totale a tieloru aceloru, ci numai nedepartabilitate loru, aca o concedu, ca stacarea acetui integritatii (nedepartabilitatii) formez delictu de presu; inase in aculu din chestiune nu se dice, ca articluu incriminati ar fi intentionatu una stefelie de stacare, — asiu dara despre acetia nici nu pote fi vorba. Contestaresu seu denegarea unitatii perfecte (fuziunii) a teritoriorulu tieloru, apartinetiuneu asociatade corone, nu se pote califica de delictu de presu si nu pote trage dopa sine nici o pedepes; pentruca o astfelu de unitate perfecta a tieloru acestoru in presente nu existie. Insa si dietu unu, a reconnoctia itica in 1861 in adre'a aternutu Mai. Sile, eumca Crosti a ere teritoriorulu seu separatu si posesiuneu sa proprie. (Sgomotu mare. Strigari: acetu nu se tienu de obiectu! Presiedentele provos de nou pe oratoru a remane la obiectu. — Vorbitorulu reflecteca, ca a arata simtelu opiniuniu comisiunei de 10 se tiene de obiectu, si apoi si continua vorbireu intue murmuru neintrafropu.) — Asiu dara unitates perfecte, despre care este vorba in opiniune comisiunei, de factu nu existie; prin urmare, contestarea unitatii perfecte nu pote forma delictu de presu, nici nu pote trage in urma sa ceva pedepes.

Cele diase despre Crosti a locu intratote si pentru Transilvania, care asemenea ere teritorioru seu separatu si posesiuneu sa proprie, fiindocu unitates nu este resoluta, si asiu Transilvania nu se pote scotoci a fi contopita cu Ungaria; prin urmare, nu pote fi oprita a se vorbi despre autonomia ei.

Din toate acestea se poate vedea, ca opiniunile comisiunii de 10 nu este aprobarea.

Sedintele din 30 Iuliu si 1-a Augustu s'au ocupat totu cu dezbaterile generale despre proiectele armatei.

In sed. din 3 Augustu se cetase proiectul impacantului cu croatii, care se va impartii intre deputati.

Dupa alti oratori voru ei d. Alecsandru Romanu in obiectulu armatei: —

Cuventarea

deputatul ALECSANDRU ROMANU, tinuta in sedinta din 3 Aug. a. c. a camerei reprezentantilor Ungariei.

Omor, camera! (Sgomota, strigari; teceste! Presedintele trage clopotulului. A. Romanu: Nu recedea si togu pre dd. deputati ce se siba rabdare nu omisi pentru ca se fu intelesu ei, si mai vorosio, pentru ca se nu fu reu-intelesu. (Bine.)

Proiectele de legi, carin se presenta, suntu destinate, chiar si in intelesulu reportului citat alo comisiuni, a statori pentru armata impetatoase-regesca una contingente, de carele imperiulu n'a dispusu pana astazi, nici una data, si carele nu numai s'ajunge, ci intrece departe contingentele oestiloror celorlu mai insemnate statori europene, cu multu mai mari, dupa numerulu si populatiuni loro, decat imperiulu austriacu.

Acesta contingente enorme, proiectate in favorulu armatei, ar' inmulti, darea cea mai grea, darea sangelui si prin aceta ar' inmulti proportionalmente dante pecuniarie, cari suntu neaparabili de cea d'astazi, fiinduca in casulu adoptari acestora proiecte, — chiaru de nu vomu considera sacrificiile extraordinarie, rezultate ale priritului de batia seu de ataco, ca se nasce de sine in armatele mari, — dotarea ministrului comune de rebela si a celui maghiaru pentru apărarea tieri ar trebi inmultita inca si in timpul de pace; afara de aceta, a comunitatile, cari suntu indolorate a administrat pre cei obligati de a milita, ba, ce o mai multa chiaru familie, respective individi, cari din cauza a economiei de campu nu voru fi inrolati, voru fi supusi unei contributii necunoscuta pana ac.

Inse aceste proiecte de legi cari, preum diseram, apesa preste masura populatiuni tieri cu dari de sange si pecuniar, mai au inca una latare, forte vaterabilu pentru tiera nostra, incata adica ele despois legislatiuniu noastra de dreptulu ser avitic, fundamentale, de a fi singu inderptata a determini, dupa necesitate, numerulu fetiorloru, ba chiaru de a lu denega cu totul.

Afara de aceta parerea mea este, ca securitate statiorulu contra atacurilor externe si interne nu este garantate prin numerulu celor mare alo armatelor, ci mai multu prin multimele cetateniloru si prin inbirea de patria inspirata prin aceta multamire, dupa ce nu voiescu nici ca populatiuni patrii nostre se fia ingrumnata preste masura cu dari de sange si pecuniar, nici ca armata se fia considerata de scopu ala statulu si afara de acestu void ca se se pastreze in deplina integritate drepturile fundamentale ale patrii, — proiectele cetinate nu le pota primi de baza dezbateriloru speciale. Nu le pota primi anume:

— pentruca sub pretestulu (masca) principulu de a fi obligati totu a milita, se intentioneaza infintierea unei armate permanente de una contingente enorme; — nu le pota primi mai de parte:

— pentruca, luandu in consideratie paragrafi relativi la ostrilele menite pentru apărarea patrii (bonvede), prin acia se intentioneaza nu statu infintieri unei armate a Ungariei, ci numai oestre cu misiune de gendarmeria, si carea n'ar fi decat parte integritatiu, decautereserv' armatei imperetrice. In fine, si particularizinte, nu le pota primi:

— pentruca in urmaru procedurii cu totul contrarie repetitoru concludu ale onorabile camere, drepturile neinstrainabile ale natiorloru regulariaru, idca nici pana in dia de astazi nu suntu garantate prin lege (strigari in stanga: aia este!).

Deca in stata privinta, si la punctulu din urma, asiu fi avutu cea mai pucina indoiela, a ceea cu totul ar' fi resfratou d. dep. Maura Petliu, (se audintu) prin expresiuniu provocatorie ale cuventariu sale, (se audintu) nu audintu nimicu) — deca, diou, in privinta' pone

tolu din urma asiu fi avutu vreo indoiela, ar' fi resfratou d. dep. Petliu, ca-ci trandou ca vedera, ca daa si' revindica meritul pentru nascocirea acestora proiecte de lege, — cu nici o la pimeanca pentru aceta a gloria — treonda cu vedera, ca au atacatu in aceta camera pre buii, carin nu suntu aici de facia si nu se pota spera, si ca din asemenea atacuri cam de comonu rezultea chiaru contrariulu celoru ce se intentioneaza, dupa ce inse la aceste raspensuri aliti, cu treou la acosa parte a cuventariu diu deputatu, prin carea me sentiescu a fi atinov cu si consocii mei de principiu.

Omor. deputatu adica, vrendu a dovedu necesitatele cumplite armate ce va rezultu din cetinatelu proiecte de lege, au motivatu-o si cu opresiunea natiorloru maghiaru (in dreptu: n'a n' dicitu in stanga: ba se dicitu) — au asiu credu, ca aceta motivare, ce ar' duce la unu rebela civilu, (sensatiune in casa) nu meriteaza d'la refutata (aia este!), aceta motivare, ce, preom dicitu, ar' duce la unu rebela civilu, nu are trebintu de vrendu raspunsu din parte, pentru cuventulu os, cu abia credu, ca se se gasesca cineva, carele ar' ornati pre acestu teou diu generalu; — de cumva inse totosi, omor, d. deputatu a vrotu se dica, cumca infintierea acestei armate cumplite s'intentioneaza si in contra acelu' a cari, basati pre legile positive si inea in vigore ale patrii, apara si sustientu, ca in patria existata mai multe natii regulariaru, seu cari cetodia a lase macaru numai amintire despre natinau romana, serbescă etc. (Contradictorii, strigari in dreapta: Nici nu suntu in stanga' estrema: Ba suntu!) atunci maritrisescu, ca aceta nepomoni nerepsectare a legiloru in vigore, nu omisi ca ar' duce la unu rebela civilu, ci ar' isbi si in acia, cari in adresa' din 1861 a camerei, accentuata, careta nua dca intriga au instratu aici in camera faptele sale mari. — A mai diu inca si in asta privinta au se' descoperu recunoscentia, cu dorosca a multulu natiiu regulariaru, si a li se da tote drepturile compatibile cu integritate tieri; — mai multa nici noi nu ceremu; dar' permiesca ca omor, d. deputatu n'are concepte chiaru in asta privinta, ca ce pre candu de una parte voiescu ca natiorloru maghiaru se li se de tote drepturile, totodata de alta parte dice, ca nu va suferi dca cineva in asta patria se se numesca romanu seu serbu! De altminte spre aceta' nimeni nu va cere concessiune dela eu.

Mai departe, daa pomeni in cuventarea sa si despre guvernulu Romanu, si asta pentru aceta esprima dorinta sa, carea dice, ca ar' fi si intru interesulu Ungariei, de a vedu otoda guvernulu Romanu stabila si consolidatu. A aceta declaratiune ar' potu servi respectiviloru spre mare multamire, dar' are unia' esadere, ce respectiv nu o eredu si nu o crede, pentru ca exprimitu li arata una procedura cu totul contraria. Politia' traditionala a Austriei li a fostu pururea dumanosă, si procedu' a barbariloru ei de statu facia cu Romanu' dovedose pre tote diiele acelu sentimentu de dumania. Vreu a spera ca barbarii de statu si Ungariei nu voru pleca totu pre aceeai cale, dar' diou, procedu' a guvernulu nostru armatu mai de una di ca ocaziune negociatiuniloru pentru inchierea unei conventii postale, n'au preu doveditu aceta intentione: (Va urma)

Proiectele pentru armaru la propunerea archiepiscopulu Dr. Haynald s'au primitu si in casa de sus si sedintele se amana pana in 16 Sept.

Esprindipelo Kravgeorgevits la pretensiune tribunalulu Serbiei se areatu in 8 Augustu in persoa prin epitanulu cetaiei si ieo deraa in casarm' a lui Karl 2 chlia, ca locu de inchisore. Fiulu principulu, Petro, soii dela Parisu si cetera' pu ministrulu Andrássy dopa prinodrea tata seu. — Cine sei ce se va mai descoperi.

Impacutarea maghiariloru cu croatii.

(Capeta.)

§ 43. Cu privire la acele afaceri, cari, in intelesulu art. de lege VII din 1867 si ale conventiunilor de facia, suntu comuncu in reportulu tuturoru tieriloru cornei ungurescu, cu exceptiunea obiecteloru cuprinsu in § 10 guvernulu

centralu din Bud'as-Pest' a acestore potera executiva prin organelu sale si in tierile Croatii, Slavonia si Dalmatia.

§ 44. Din considerarea reprezentari interreselor tieriloru croato-slavone-dalmatine se va denumi pentru tierile acestea, langa guvernulu centralu din Bud'as-Pest' si dooebi unu ministru croato-slavono-dalmatinu, fara portofiu.

Acestu ministru este membru cu vota alo consiliulu ministerialu comunu, si respunditoru dietei comune. Elu forméza legatoru in tre Maiestatea Sa si guvernulu croato-slavono-dalmatinu.

§ 45. Guvernulu centralu va staru a procedu pre teritoriu Croatii, Slavonia si Dalmatiei in consocienta cu guvernulu specialu ala acestora tieri. Inse de ora ce guvernulu centralu este respunditoru dietei comune, in care suntu reprezentate si Croatii, Dalmati' si Slavonia, despuetiunile si trebeu preferite de guvernulu si jurisdictionile croato-slavone-dalmatine, ba, in asta; ar' lipsu guvernulu centralu organelu proprie, trebeu si executate.

§ 46. Regulatoru Croatii, Slavonia si Dalmatiei se garantéza, la dorinta' loro: ca guvernulu centralu va numi atata departemintele croato-slavono-dalmatine ale oficiiloru centrali, ceta si organelu lui, cari voru functiona pre teritoriu anumitoru tieri; din fii tieriloru Croatii, Slavonia si Dalmati'.

§ 47. In privinta' tuturoru obiecteloru, cari in aceta conventiune nu suntu rezervate dietei comune si guvernulu centralu, regatele Croatii, Slavonia si Dalmati' au autonomu deplina, atata p'u terenuu legislatiunii, ceta si pre alo executiunii.

§ 48. Din acestu motivu autonomu Croatii, Dalmatiei si Slavonia se estinde, statu in privinta' legislativa' ceta si administrativa: la afacerile administratiunii interne, ale religiei si cultului si la jurisdictionele acoloru tieri, intiegdosudo ac si administratiune justitiu in tote instantele, afara de jurisdictione marina.

§ 49. Ce se atinge de pretensiunile fondatoru religiosu si de studiu, in esta pentru trece, detorielu se voru quitu pre bazea de trageriloru impromutate.

§ 50. In fruntea guvernulu tieri autonome sta in Croatii, Slavonia si Dalmati'; Banolu, care este respunditoru dietei croato-slavone.

§ 51. Pre Banolu Croatii, Slavonia si Dalmatiei lu numesca Maiestatea Sa imp. reg. la propunerea ministrulu presedintu ungurescu si pre langa contrasemnarea lui.

§ 52. Demnitati civile a Banolu, pentru venitoru, cu departesce de demnitati lui militar, si se atoresce, ca regula: ca persoana militaru de altu inaintu nu este erata se exerciteze nici o infintia asupra afaceriloru civile ale Croatii, Slavonia si Dalmatiei.

§ 53. Banolu statulu civilu potu si de ac incolu titulu: „Banolu Croatii, Slavonia si Dalmatiei“ si se bucura de tote acele prerogative si demnitati ale oficiulu banolu, cari suntu compatibile cu noia' puseiune. Elu remane membru alo casei de sus a dietei comune, inceta inse de a fi membru alo tablei septemvirale ungurescu.

§ 54. Organizarea ulterioara a guvernulu autonomu ala tieri, o va statoru diet' croato-slavono-dalmatina pre bazea statueri Banolu si pre langa concluderea Maiestati Sale imp. reg. si apostolice.

§ 55. Dupa snocutiunea conventiunii, cancelari de curte croato-slavone se desolve nu mai decat.

§ 56. Pre intregu teritoriuu tieriloru croato-slavone este statu limba' legislatiua ceta si a administratiunii si jurisdictioni: cea croata.

§ 57. Inolantulu fruntariloru Croatii si Slavonia, limba' oficiale este cea croata si pentru organelu guvernulu comunu.

§ 58. Susteneri si celibe croato-slavone din Croatii si Slavonia au a se primi si de ceta ministerulu comunu si a se d' resolutiune pre acela in aceeai limba.

§ 59. Se declara mai departe, ca reprezentantii Croatii si Slavonia, — ca reprezentantii si unei natii, care posedu unu ministeru politicu separatu, si si anoru tieri cari in privinta' afaceriloru loro interne posedu legelatiune si guvern propriu, — se voru potu folosi si de limba' croata, statu in diet' a comunu, ceta si in delegatiune ei.

§ 60. Legile ce se voru aduce pentru Croatii si Slavonia de ceta legelatiune co-

